

Dokümanın Adı:**MÜTEAHHİT ÇALIŞAN EL KİTABI**

Doküman No :	Yürürlülük Tarihi :	Revizyon Tarihi :	Revizyon No :	Sayfa Sayısı :
KK.3	01.09.2007	05.05.2017	3.5	1/18

REVİZYON DURUMU

Revizyon Tarihi	Açıklama	Revizyon No
20.11.2008	Doküman formatı değiştirilmiştir.	1.0
17.12.2008	Doküman numarası değiştirilmiştir.	1.1
11.08.2010	Çevre ile ilgili kurallar eklenmiştir.	1.2
01.12.2011	Genel kurallar bölümü detaylandırılmıştır. 5S düzeni (2. bölüm) ve boya çalışmalarında uyulması gerekenler (15. bölüm) eklenmiştir.	1.3
21.02.2013	Müteahhitler İçin Çevre, Sağlık ve İş Güvenliği Teknik Şartnamesi olarak uygulama alanları detaylandırılmıştır.	2.3
27.09.2013	Çalışmaya başlamadan önce müteahhit firmanın çalışma alanında risk analizi yapması zorunluluğu, İSG Uzmanı bulundurma yükümlülüğü, sağlık raporu(gece ve yüksekte çalışma onaylı) getirilmesi, üç defa yazılı uyarı alan müteahhit firma' nın Ekol Lojistik Tesislerinde çalışmalarına izin verilmeyeceği Genel Kurallar alanına eklenerek detaylandırılmıştır. Yapı işleri ile ilgili kurallar ilave edilmiştir. Son sayfaya taahhütname eklenmiştir.	3.3
18.02.2014	İşe başlamadan önce işyeri riskleri ve yapacakları çalışmalar ile ilgili sağlık ve güvenlik önlemlerine ilişkin konularda İş güvenliği uzmanı tarafından verilen bilgilendirme eğitimine katılacaklardır" maddesi eklenmiştir.	3.4
05.05.2017	Logo değişikliği yapılmıştır.	3.5

Hazırlayan: İSG Yöneticiliği	Kontrol Eden : Kalite Yönetim Temsilcisi	Onaylayan : İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü
---------------------------------	---	--

Müteahhitler İçin Çevre, Sağlık ve İş Güvenliği Teknik Şartnamesi

1. Genel Kurallar:

- Müteahhit firma yöneticisi veya yöneticinin belirleyeceği Çevre, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı/Sorumlusu yürürlükte olan iş sağlığı ve güvenliği konularındaki ilgili tüm yasa ve yönetmeliklerde yer alan yükümlülüklere uymakla beraber ve aşağıdaki özel talimat ve kuralları yerine getireceklerdir. Yaptıkları çalışmaların yasa ve yönetmeliklerin gerektirdiği şartlara uygun şekilde sürdürülmesini sağlayacaklardır.
- Müteahhit firma yöneticisi, çalışmaya başlanmadan önce Çevre, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı/Sorumlusu tayin edecektir. Bu kişinin tek sorumluluğu çevre ve iş sağlığı - güvenliği konularında denetim, düzenleme ve çalışmalarda bulunmak olacaktır.
- Müteahhit firmalar, 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 8. maddesine uygun olarak, çalışanlarını "sigortalı işe giriş bildirgesi" ile Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmekle yükümlüdürler. Her ne koşulda olursa olsun geçici veya sürekli olarak sigortasız işçi ve 18 yaşından küçük işçi çalıştıramayacaktır.
- Çalışmaların gündüz yapılması esastır. Karanlıkta yada gece çalışmasının gerekli veya zorunlu bulunduğu hallerde, çalışma yerinin ve geçitlerin yeterince ve uygun şekilde aydınlatılması ve iş güvenliğinin sağlanması koşuluyla, Tesis İş Güvenliği Uzmanı bilgisi dahilinde, gözetmen eşliğinde çalışılacaktır. Personellerin gece çalışmasına uygunluğu sağlık raporu ile onaylanmış olacaktır.
- Müteahhit Firma' nın çalışmaya gelmeden önce bildirmiş olduğu personellerin isimleri güvenlik tarafından kontrol edilir. İsmi bildirilmemiş müteahhit firma personeli ve sağlık raporu, SGK Bildirgesi, kişisel koruyucu donanımları tam olmayan, personeller tesis içine alınmayacaktır.
- İşe başlamadan önce işyeri riskleri ve yapacakları çalışmalar ile ilgili sağlık ve güvenlik önlemlerine ilişkin konularda İş güvenliği Uzmanı tarafından verilen bilgilendirme eğitimine katılacaklardır.
- Giriş yapan müteahhit firma personeli hakkında, güvenlik tarafından Tesis İş Güvenliği Uzmanına bilgi verilir, giriş/çıkışlarda kontrolleri yapılır, güvenlik esasına azami dikkat sağlanır. Ekol Lojistik fiziki güvenlik tedbirlerine riayet edilecektir.
- Müteahhit firma; çalışmanın başlatılmasından önce çalışanlarının sigortalı olduklarını belirten belgeleri, yetkinlik belgeleri (kaynakçı, vinç, forklift operatör belgesi vs.), Ağır ve Tehlikeli İşler'de çalışabilir sağlık raporu Ekol Lojistik A.Ş. Tesis Güvenlik Birimi'ne teslim edecektir.
- Müteahhit firma, bu teknik şartnamenin kendi çalışanları ve taşeronları tarafından doğru bir şekilde anlaşılmasından ve uygulanmasından sorumludur.
- Müteahhit firma, yürürlükte olan yasal şartların ve uymayı kabul ettiği diğer şartların, çevre koşullarına nasıl uygulanabileceğini belirleyecektir.
- Müteahhit firma çalışanları, kendi firma logolarını taşıyan, yaptıkları işe uygun iş kıyafetleri giyeceklerdir.
- İşin gerektirdiği her türlü iş güvenliği koruyucuları müteahhit firma tarafından temin edilecek ve çalışma süresince çalışan tarafından sürekli olarak kullanılacaktır.
- Her iş için, iş grubunun içinde ayrı bir iş amiri belirlenecektir.

- Mekanik, çevresel, kişisel ve biyolojik dahil olmak üzere tüm tehlikelerin izlenmesi ve ölçülmesinin sağlanması amacıyla, çalışma yapılacak alana geldikten sonra işe başlamadan, müteahhit firma ve iş sağlığı ve güvenliği yetkilisi tarafından güvenli çalışma ortamını sağlamak için gerekli önlemleri alacaktır.
- Risk değerlendirilmesi yapılarak, Ekol Lojistik A.Ş' ye teslim edilecektir. Risklerinin önlenmesine/azaltılmasına yönelik tedbirler belirlenerek, Tesis İSG Uzmanı ile paylaşılacaktır.
- Müteahhit firma, yasal mevzuatlara uygunluğunu periyodik olarak gözden geçirecektir. Denetimlerden, vakalardan, elde edilen tüm sonuçların araştırılması ve uygunsuzlukların önlenmesi için düzeltici/önleyici faaliyetler başlatılarak, Ekol Lojistik A.Ş bilgilendirilecektir.
- İş güvenliği ile ilgili her türlü olumsuzluk, tespit edildiği anda derhal ilgili amirlere ve Çevre, İş Sağlığı ve Güvenliği Sorumlusu'na bildirilecektir. Sahada, makinelerde, araç-gereçlerde, bina içinde veya dışında görülecek her türlü tehlikeli durum giderilmeden, çalışma durdurulacak; bunların kullanımını gerektiren hiç bir işlem başlatılmayacaktır.
- Tesis içinde asıl işverene ait her türlü malzeme ve makinanın sorumlusundan izin alınmadan kullanılması ve iş bitiminde sorumlusuna teslim edilmesi/haber verilmesi sağlanacaktır.
- Müteahhit çalışanları izinsiz olarak, belirlenen kendi çalışma bölgeleri dışındaki bölgelere girmeyeceklerdir. Çalışma yapılacak bölge haricinde tesisi dolaşmak yasaktır.
- İş planı ve işin süresi, çalışan kişiler ve kullanılacak ekipmanlar hakkında Tesis İş Güvenliği Uzmanına bilgi verilecektir.
- Müteahhit firmanın çalışması bittikten sonra, Tesis Sorumlusu yapılan çalışmanın uygunluğunu kontrol eder.
- Yapılacak her türlü iş ve işlem için alan sorumlusunun onayı ve bilgisine başvurulacaktır.
- İş makinası kullanımı gereken çalışmalarda çalışacak personelin operatör belgesi olsa bile alan sorumlusunun bilgisi ve izni alınmadan iş yapılmayacaktır.
- İzinsiz tesis içinde fotoğraf çekmek, görüntü kaydı almak yasaktır.
- Tesis içinde sadece tanımlı alanlar içinde iş kıyafetleri değiştirilir.
- Bakım ve onarım işlerinin yapılması için, koruyucu tertibatın kaldırılmasının gerekmesi halinde makine durdurulduktan sonra güvenli çalışma izni alınıp işlem yapılacak ve onarım bittikten sonra sökülen tertibat tekrar ilgili kişinin denetiminde yerine takılacaktır.
- Tesis içinde kullanılması gereken elektrikli el aletleri için tesis elektrik sorumlusu ile birlikte hareket etmeli, açık şekilde el aletlerinin prizlere sokulması yasaktır.
- Korkuluk ve platformla çalışma imkanı olmayan iki metreden yüksek yerlerde, paraşüt tipi emniyet kemeri ve baret gibi koruyucu ekipmanların kullanılması zorunludur. İş yapacak personelin bu ekipmanları temin etmesi sağlanacaktır.
- Yangın riski olan yerlerde yapılacak çalışmalarda gerekli önlemlerin alınması sağlanacaktır.
- Yapılacak olan, yangına sebep olabilecek kaynak, kesme, tavlama vb. ateşli işler (sıcak işlemler), yüksekte çalışma, sınırlandırılmış alana giriş çalışmaları (tank, konyenir vb. yerlerde çalışma yapılacak kapalı alan), çukur ve kazı işleri, elektrik işleri, tesisat montajı vb., çevre etkisi (tehlikeli maddeler içeren malzemelerle çalışma) olan işler, içinden tehlikeli madde geçen ekipmanlar ve borular üzerinde yapılacak çalışmalar için hat kesme işleri, raf kurulumu&sökümü işleri, asma kat yapımı, boya işleri öncesinde "Yazılı İş İzni" alınacaktır. Formda belirtilen sorumluların onayı alınmadan çalışma başlatılmayacaktır. Formun bir sureti sürekli

olarak çalışma yerinde bulundurulacaktır. Çalışmada iş ve işyeri güvenliği açısından bir tehlikenin tespit edilmesi halinde, bu olumsuzluk giderilene kadar işi durdurmak, Tesis Yönetici'sinin onayı dahilinde, İş Güvenliği Uzmanı yetkisi ve sorumluluğundadır.

- Basınçlı kazan ve kaplar basınç altındayken onarım yapılmayacaktır.
- Parlayıcı, patlayıcı ve yanıcı maddelerin taşındığı boru veya kanalların bakım-onarım işleri başlatılmadan önce tüm bağlantı vanaları kapatılacak, hat boşaltılacak ve hattın içi su veya buhar geçirilerek temizlenecektir.
- Uygun ve yeterli aydınlatma olmaksızın çalışma yapılmayacaktır.
- Müsaade edilen yerler dışında sigara içilmesi kesinlikle yasaktır. Çalışırken sigara içilmeyecektir. Sigara sadece mola zamanında izin verilen tanımlı sigara içme yerlerinde içilebilir.
- Yangın hidrantları ve yangın hortumları, yangın söndürme amacı dışında kullanılmayacaktır. Böyle bir gereklilik olması halinde İş Güvenliği Uzmanı gözetiminde işlem yapılabilir.
- Yapılacak çalışma gereği yangın hidrafor su hatlarının kesilmesi, alarm sisteminin devre dışı bırakılması, elektriğin kesilmesi gibi acil durum oluşturabilecek işler, Tesis İş Güvenliği Uzmanı bilgisi dahilinde, Tesis Yöneticisi onayı alınarak gerçekleştirilecektir.
- Tesiste numaralandırılmış alanlarda bulunan yangın söndürücülerin yeri kesinlikle değiştirilmeyecektir. Ekol Lojistik'e ait yangın söndürücüler ancak İş Güvenliği Uzmanı'nın bilgisi dahilinde geçici olarak kullanılabilir.
- Acil durumlarda, yönlendirmeler doğrultusunda bina ve depo acil çıkış kapıları kullanarak terk edilmeli ve acil durum toplanma noktasına gidilmelidir. Güvenliğin yönlendirmelerine uyulmalıdır.
- Tespit edilen her türlü olumsuzluklar (iş kazası, kaza tehlikesi, yangın, gaz kaçağı vb. acil haller) ilgili Tesis İş Güvenliği Uzmanına derhal haber verilecektir.
- Kullanılan kimyasallar, yanıcı maddeler, yağlar kesinlikle yağmursuyu veya atıksu kanallarına boşaltılmayacaktır. Müteahhit firma, tehlikeli atıklarını (Bakım sonunda ortaya çıkan yağlı -boyalı absorbent malzemelerin ve kimyasal madde ile kontamine olmuş atıkların, boş kimyasal ambalaj ve varillerinin) kendi sorumluluğunda bertaraf ettirecektir.
- Tesis içinde yapılan işin sonrasında alan sorumlusuna haber verilmesi, iş yapılan alanın temizlenmesi, toplanması, gereksiz malzemelerin uzaklaştırılması, gerekli güvenlik tedbirlerinin alınacaktır.
- Bakım esnasında kimyasal dökülmeleri ve yağ sızıntılarına karşı absorbent malzeme (özel absorbent madde, dolomit, kireç, emici kum, talaş vb.) toplama tavası ve naylon bulundurulacaktır.
- İnşaat işlerinde kullanılacak kimyasal malzemelerin MSDS'leri de Müteahhit Firma tarafından Ekol Lojistik'e iş öncesi iletilmelidir.
- Tesis içinde malzeme ve ekipmanlara hasar verilmesi durumunda Tesis Sorumlusuna derhal haber verilecektir.
- Tesise ait değiştirilen ekipmanları ve parçalarını/aksesuarlarını alan sorumlusuna haber vermeden izinsiz olarak yanlarında götürmezler.

2. Kişisel Koruyucu Donanım Kullanımı

Genel Kurallar:

- Çalışan sayısı kadar işe uygun kişisel koruyucu ekipman Müteahhit firma tarafından hazır bulundurulmalıdır. Ortak kullanım kesinlikle yasaktır.

- Tüm koruyucular kullanımdan önce Müteahhit Firma tarafından kontrol edilecek ve uygun olmayanlar değiştirilecektir. Ekol tarafından koruyucuların kullanıp kullanılmadığı kontrol edilecektir.
- İlgili EN Standardı ve CE işareti olmayan koruyucular kullanılmayacaktır. Kullanılması durumunda sorumluluk Müteahhit Firma'ya aittir.
- Çalışma sahalarında minimum kafa koruyucu ve iş ayakkabısı giyilmesi zorunludur.

Ayak Koruyucu

- Depo alanları
- Mekanik ve ağır kaldırma gereken işler
- Elektrik işleri
- Sıcak/soğuk işleri
- Su içinde yapılan işler
- İnşaat işleri

Baret

- Rafli Depolar
- Alçak tavanlı alanlar
- Tesisat çalışmaları
- Elektrik çalışmaları
- Yüksekte çalışmaları

Kulak Koruyucu

- 8 saat üzerinde 80 dBA ses düzeyini aşan alanlar

Göz Koruyucu

- Çapak fırlatan işler
- Kaynak işleri
- Kimyasal ve tozlu işler

Solunum Koruyucu

- Tozlu ortamlar
- Kimyasal gaz/buharının olduğu ortamlar

El Koruyucu

- Kesilme riski olan işler
- Montaj işleri
- Sıcak/soğuk işler
- Kimyasallarla yapılan işler
- Kaynak işleri
- Elektrik işleri

Emniyet Kemer

- Yüksekte çalışma

Vücut Koruyucu

- Kimyasal madde ile çalışma
- Sıcak/soğuk işler
- Kaynak ve kesme işleri

- Elektrik işleri
- Tank/ depo ve kontamine alan temizliği

3. Çalışma Alanında 5S (Tertip-Düzen) Uygulaması

- Çalışma alanına gereğinden fazla malzeme getirilmemelidir.
- Koridorlar, merdivenler, giriş-çıkışlar, acil çıkışlar her zaman boş tutulmalıdır.
- Şalterlerin, güç ünitelerinin, yangın söndürücülerinin ve acil durum müdahale ekipmanlarının önüne herhangi bir malzeme konulmamalıdır.
- Malzeme ve ekipmanın depolandığı yer ve depolama koşulları kontrol edilmelidir. 2.5 metreden fazla palet üzerinde malzeme yüklemesi yapılamaz.
- Atıklar çalışma alanından periyodik olarak uzaklaştırılmalıdır. Çalışılan tesisteki ilgili atık kutularına atılmalı ya da Müteahhit firma tarafından uygun şekilde toplanıp bertaraf için götürülmelidir.
- Zemin temiz tutulmalı (ıslatma veya süpürme), toz kalkması engellenmelidir.

4. Yapı İşleri İle İlgili Kurallar

- Yapı işlerinde kullanılacak iskeleler, platformlar, geçitler, korkuluklar, merdiven parmaklıkları, güvenlik halatları zincirler, kablolar ve diğer malzeme ve araçlar, yapılan işe uygun ve işçileri her çeşit tehlikeden korumaya yeterli olacak ve kullanılan tesisat, tertibat, malzeme ve araçlar, kaldırabilecekleri yüke dayanabilecek nitelik ve sağlamlıkta bulunacak. Alet, parça, malzeme gibi cisimlerin düşmesi muhtemel yerlerde çalışacak işçilere koruma başlığı (baret) verilecektir.
- Yapı alanı içindeki tehlikeli kısımlar, açıkça sınıflandırılacak ve buralara görünür şekilde yazılmış uyarı levhaları konulacaktır.
- Yapının devamı süresince sivri uçları veya keskin kenarları bulunan malzeme ve atıklar gelişi güzel atılmayacak ve ortalıkta bulundurulmayacaktır.
- Yapı işlerinde kazaya sebep olacak veya çalışanları tehlikeli durumlara düşürecek şekilde malzeme istif edilmeyecektir.

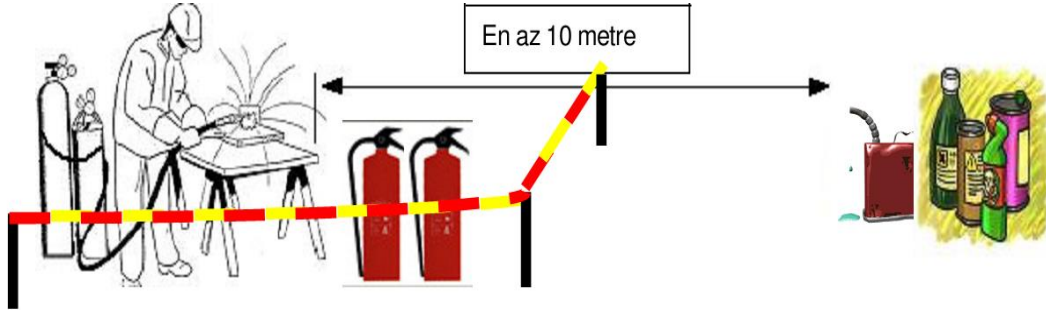
5. Kazı İşleri İle İlgili Kurallar

- Kazı işleri sırasında elektrik kabloları, gaz boruları, su yolları, kanalizasyon ve benzeri tesisata rastladığınız halde,
- Kazı sırasında zehirli ve boğucu gaz bulunduğu anlaşıldığı hallerde,
- Kazı sırasında kayma veya göçme ihtimalini görürseniz, derhal çalışma alanını terkediniz, sorumlu ve ilgililere haber veriniz, sorumlular tarafından gerekli tedbirler alındıktan sonra çalışmaya devam ediniz.

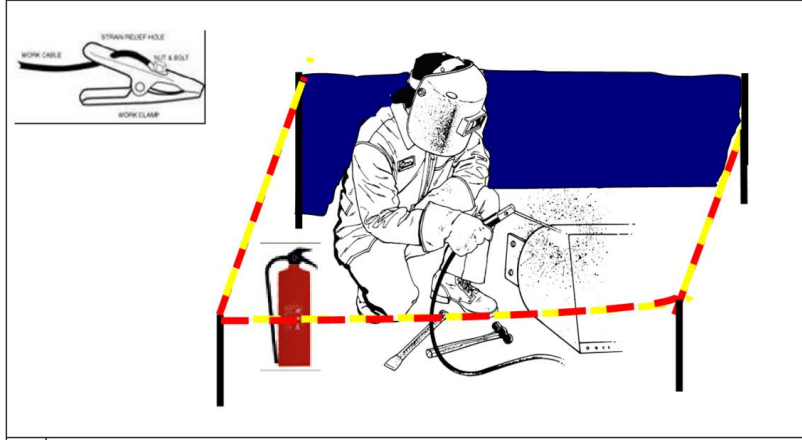
6. Kaynak İşleri İle İlgili Kurallar

- Kaynak işi, sadece kalifiye ve eğitim almış personel tarafından yapılmalıdır.(Kaynakçı sertifikası)Kaynakçı maskesi, kaynakçı gözlüğü, solunum maskesi, kaynakçı eldiveni, kaynakçı önlüğü, tozluk, kulaklık, kafa koruyucu gibi uygun kişisel koruyucu ekipman kullanılmalıdır.
- Kaynak yapmadan önce bölgeyi, tüpleri ve hortumları kontrol edilmelidir.
- Yangın battaniyesi ve uygun tipte yangın söndürücü kullanıma hazır bulundurulmalıdır.
- Yanıcı, yakıcı ve patlayıcı malzemeler alandan uzaklaştırılmalıdır. (En az 10 metre)

- Isı ve kıvılcım çıkaran işlerle boya, tiner uygulama, kimyasal silme işlemleri gibi işler kesinlikle aynı anda yapılmamalıdır.
- Alternatif akım kaynak makinelerinin voltaj düşürme aparatının çalışırılığı kontrol edilmelidir.
- Kaynak ucunun yalıtılmış kısmının sağlamlığı kontrol edilmelidir. Yalıtımı bozulmuş kablo ve pens kullanılmamalıdır.
- Her türlü elektrikli kaynak makinasında harici topraklama yapılacaktır. Topraklama için mengene uçlu topraklama penci kullanılacaktır. Topraklı priz kullanılmalı, ekipmanın topraklamasının yapıldığı kontrol edilmelidir.
- Kaynak yapılan nesneye topraklama yapıldığından emin olunmalıdır.
- Kabloların hasar görmesinden kaynaklanan bir tehlike varsa; mutlaka gerekli değişim yapıldıktan sonra çalışma yürütülmelidir. Islak zeminlerde kullanım engellenmelidir.
- Elektrik kaynağında kullanılacak olan enerji kablolarının sağlam ve güvenli olması, ek kullanılması halinde yapılacak olan ek bağlantısının normlara uygun ve emniyetli olması, fişlerin mutlaka bulunması şarttır.
- İşin yapıldığı alan güvenlik çemberi içine alınmalı, çalışma alanına görevli olmayan kişiler alınmamalıdır.
- Yüksekte yapılan işlerde diğer kişilerin kaynak alanının altından geçmemesi için önlem alınmalıdır. Kaynak yaparken sigara içilmemelidir.
- Elektrik kaynağını bitirdikten sonra, makineyi kapatılmalı, pens ortalıkta bırakılmamalıdır.
- Tüplerin manometre, vana ve şalumalarına yağlı elle dokunulmamalıdır.
- Kaynak işlemi bittikten sonra, kaynak yapılan bölge yangın vb. tehlikeye karşı gözlem altında bulundurulmalıdır.
- Kaynak işinden sonra şalumalar ortalıkta bırakılmamalı, vanalar kapatılmalıdır.
- Kapalı bölmede kaynak yapıldıysa hortum ve kaynak takımı dışarı çıkarılmalıdır.

- Kaynak tüpleri yuvarlanmadan, bu iş için yapılmış el arabalarında, aracının içinde devrilmeyecek, birbirine çarpmayacak ve aracın dışına taşmayacak şekilde sabitlenerek yerleştirilmeli, ve aksi belirtilmediği sürece dik olarak taşınmalıdır.
- Boşalan tüpleri gelişi güzel bırakılmamalı, depolama alanına götürülmelidir.

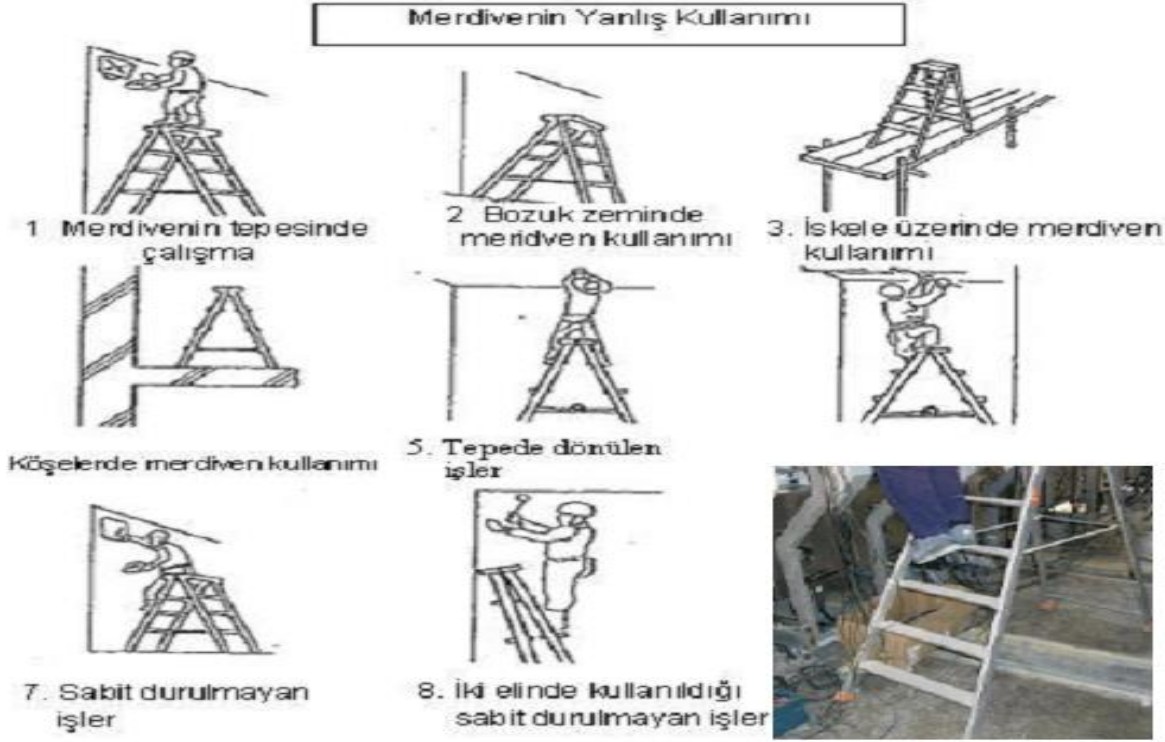
7. Makineler ile İlgili Kurallar

- Eğitimli ve yetkili görevliler dışında makineler kullanmamalıdır.
- Makinayı kullanmadan önce kontrol edilmeli, gerekiyorsa etraftaki diğer çalışanlar uyarılmalıdır.
- Makinalardaki arıza ve problem derhal sorumlu ve ilgililere haber verilmelidir.
- Arızalı alet, cihaz, makina ve tezgahlar kullanılmamalıdır.
- Çalışmakta olan makineye el ile veya herhangi bir malzeme ile müdahale edilmemelidir.
- Makina çalışırken bakım ve onarım yapılmamalıdır.
- Makinada bulunan koruyucular kesinlikle çıkartılmamalıdır.
- Tamirattan sonra çıkarılmış olan koruyucular yerine takılmalıdır.
- Makina üzerinde izin almaksızın değişiklik yapılmamalıdır.
- Makina üzerindeki talimat ve uyarı levhalarına uyulmalıdır.
- Makinelerin üzerindeki levhaları kaldırılmamalıdır.
- Makina amacı dışında hiçbir işte kullanılmamalıdır.
- Kullanılan makineler gelişigüzel bırakmamalı, bu iş için ayrılmış alanlara konulmalıdır.
- Dönen, kesen kısımları olan makinelerde çalışırken uzun, sarkık vb. elbise giyilmemeli, bileklik, yüzük vb.gibi takılar takılmamalıdır.

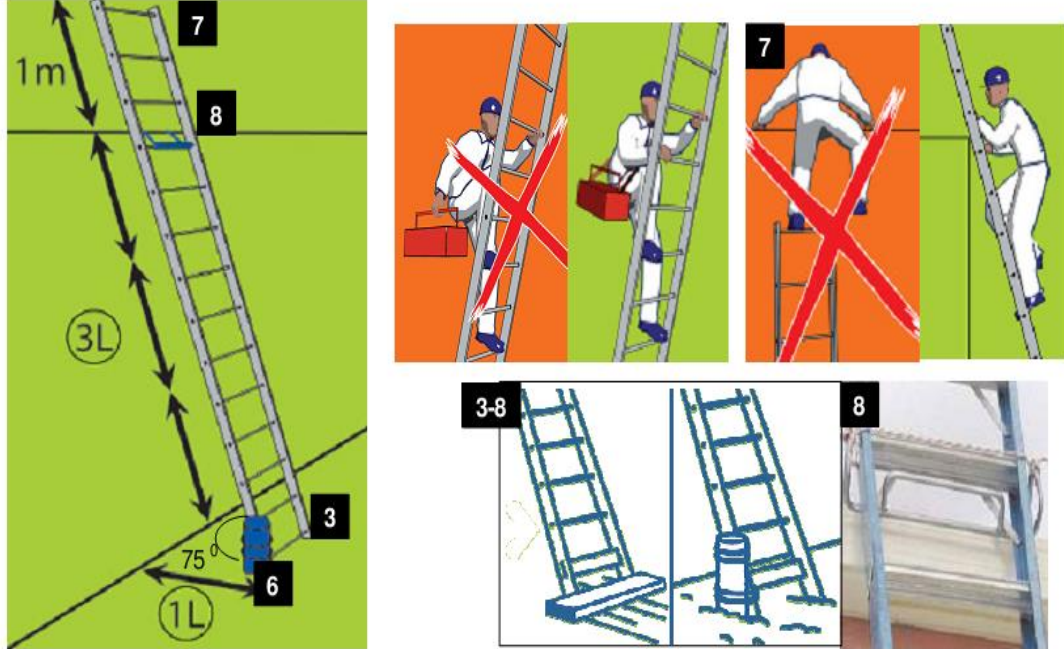
8. Merdivenlerle İlgili Kurallar

7.1. Merdivenle Yapılan Çalışmalar:

- Merdivende kırık ve paslanma olmamalıdır. Ahşap merdiven kullanılmamalıdır.
- Ayak ve zemin arasındaki açı yaklaşık 75° olmalıdır.
- Ara gergi kilitlenmelidir.
- Merdivenin ayaklıklarında ayağın kaymasını önleyici lastik bulunmalıdır.
- Merdiven adımları güvenli genişlikte olmalıdır. (Adım genişliği en az 5 cm)
- Aynı merdivende birden fazla kişi çalışmamalıdır.
- Düşme riski olan yerlerde merdiven kullanılmamalıdır.
- Merdiven üstten kanca veya halatla sabitlenmeli veya alttan bir kişi tarafından tutulmalıdır.

7.2. Hareketli ve Sabit Merdivenler İle Yapılan Çalışmalar

- Çalışanların gelip geçtiği yerlerde kullanılacak merdivenin etrafı halat, zincir veya korkuluklarla çevrilecek ve görünür yerlere uyarı levhaları asılacaktır.
- Merdivenlerde hasar, pas veya gevşeklik vb. olmamalıdır.
- Merdivenin basamakları, kauçuk gibi bir malzemeden yapılmış kaymayı önleyici bantlarla desteklenmiş olmalıdır.

- Boyu uzatmalı merdivenlerde kilitleme sistemi olmalıdır. Merdivenler uzatmak amacıyla birbirine bağlanamazlar.
- Merdiven eğimli veya yumuşak zemine konmamalıdır. Dengesizliği gidermek için basamak altlarına takoz konulmayacaktır.
- Merdivenin alt kısmı ile zemin arasındaki açı ayarlanmalıdır. (Yaklaşık 75°)
- Merdivenin en üst noktası ile üst dayanak arasında yeterli mesafe bulunmalıdır. (1 m veya 3 basamak)
- Yıkılmayı önleyici önlemler alınmalıdır. Kanca veya bağlama metodu kullanılacaktır. Kullanıldıkları yerlere, alt ve üst kısımları kaymayacak veya bu yerlerden kurtulmayacak şekilde yerleştirilecektir.
- Merdiveni sabit bir noktaya bağlarken ya da çözerken, ikinci bir kişinin merdiveni alt kısmından tutması gerekmektedir.
- Merdivende çalışırken, sabit durulmayan işler gerçekleştirilmemeli, merdivenden güç alınmamalı, aşırı yük bindirilmemelidir.

9. Elektrik İle İlgili Kurallar

- Elektrik işlerinde çalışanlar gerekli özel eğitimleri almış olmalıdırlar. Kuvvetli akım tesislerinde çalışacak operatörler ilgili sertifikaya sahip olmalı veya teknik bir mühendisin gözetimi altında çalışmalıdır.
- Çalışmaya uygun iş güvenliği koruyucuları kullanılmalıdır. Elektrik gerilimine uygun yalıtımlı baret, yalıtkan eldiven, iş ayakkabısı ve yüz siperi kullanılacaktır. Bunlara ek olarak pano çalışmaları sırasında yalıtkan altlık ve tabure kullanılacaktır. Yüksekte yapılan çalışmalar için ek olarak emniyet kemeri de kullanılmalıdır. Yalıtımlı koruyucu ekipmanlar her kullanımdan önce kontrol edilecektir. Kullanılan ölçü aletlerinin çalışıp çalışmadığı kontrol edilecektir.
- Elektrik çarpma riski olan çalışmalarda, çalışılan ortam gerilimsiz olmalı; kablolarda akım olmamalıdır.
- Çalışmaya başlamadan önce, enerjinin kesildiği (akım olup olmadığı) ölçü aleti ile kontrol edilmelidir. Tüm elektrik işleri operatörlerinde ölçü aleti bulunmalıdır.
- Topraklama ve kısa devreleme yapılmalıdır.
- Alan sınırlaması yaptırılarak, ilgili şalterlere erişim engellenmelidir.
- Yırtık, erimiş, yanmış, kopmuş elektrik kablolarını kullanılmamalı, sorumlulara haber verilmelidir.
- Birden fazla firmanın çalıştığı işlerde; tüm firma çalışanları yapılan operasyondan haberdar edilmeli, çalışma planları tüm yetkililere dağıtılmalıdır.
- Elektrik panolarına gerektiğinde müdahale edilebilmesi için pano etrafına ve üstüne malzeme koyulmamalıdır.
- Yetkili kişiler dışında elektrik panolarına müdahale edilmemelidir.
- Enerji nakil hatlarına ve bu hatlara demir boru ve benzeri malzemeler yaklaştırılmamalıdır. (ölüm tehlikesi vardır)
- Pano ve tablo çevresine su dökülmemeli, sıkılmamalıdır.
- Elektrik panoları altındaki yalıtkan malzeme kaldırılmamalıdır.

10. Elektrik El Aletleri İle İlgili Kurallar

- Elektrikli aletler sadece kalifiye ve eğitimli personel tarafından kullanılmalıdır.
- Kablo kaplaması veya bağlantı noktaları kontrol edilmelidir. Hasarlı ve ek yapılmış kablolar değiştirilmeli ve kullanımına izin verilmemelidir.
- Kablolara dikkat edilmeli, ezilmesi engellenmeli ve takılma tehlikesine karşı tedbir alınmalıdır. Fişler kablodan tutularak çekilmemelidir. Belli bir gücün üstünde, kablolar

kullanılmadan önce bobin halindeyse; ısınmanın engellenmesi için tamamen serbest ve açık olmalıdır.

- Fiş ve prizler standartlara uygun olmalı, topraklı priz kullanılmalıdır.
- Nemli ortamlarda su geçirmeyen ve tamamen yalıtımlı (exproof) sistemler kullanılmalıdır. Nemli ve iletken ortamlarda, kontrol lambalarının koşullara bağlı olarak, 24 veya 50 Voltluk Emniyet Transformatörüne bağlanması zorunludur. Bu transformatörün iletken ortamın dışında bulunması zorunludur.
- Fişsiz kablolar (çıplak kablo) prize sokulmamalıdır.
- Koruyucusu olmayan dönen ve hareketli kısımlara sahip el aletleri kullanılmamalıdır.
- Elektrikli el aletleri ile kimseye şaka yapılmamalı, amacı dışında hiçbir işte kullanılmamalıdır.
- Gerekliyse eldiven, gözlük, kulaklık gibi kişisel koruyucuları kullanılmalıdır.
- İş bitiminde ekipman ve kablolar doğru şekilde toplanarak yerine kaldırılmalı, ortada bırakılmamalıdır.

11. Tekerlekli Seyyar ve Mobil İskelerle İlgili Kurallar

- Çalışma zemininde boşluklar olmamalıdır. Sabit, üzerinde eğim ve çukurluklar olmayan, stabil yapıda zemine kurulmalıdır. Aksi bir durum tespit edilirse Ekol Lojistik'e bildirilmelidir.
- Hasarlı, kırık, kusurlu iskeleleri kullanmayınız,
- Tekerlek stoperleri kilitlemiş olmalıdır.
- İskele üzerinde insan varken, iskeleyi hareket ettirilmemelidir.
- İskele üzerinde çalışırken emniyet kemeri kullanılmalıdır.
- 3 kat ve fazlası için zemine sabitleyicilerle sabitlenmiş olmalıdır.
- Araç trafiği nedeniyle sallanma ve devrilmenin engellenmesi için bir yüzeye (bina duvarı vb) bağlanmalı veya yere dübellenerek sabitlenmelidir.
- Araç geçişinin olduğu yerlerde iskelenin etrafı halat, zincir veya korkuluklarla çevrili olarak; görünür yerlere uyarı levhaları asılmalıdır.
- İskele yer değiştirirken havadan geçen elektrik kablolarına dikkat edilmelidir.
- Mobil iskele sadece bu konuda eğitim almış ve görevlendirilmiş kişiler tarafından kullanılacak veya kullanılacaktır.

12. Çatıda Çalışma İle İlgili Kurallar

- Çatıya güvenli iniş – çıkış için binanın sabit merdivenleri, üretici firma tarafından onaylanmış geçiş kapısı olan makaslı platformların hidrolik platformlar veya bunlar yok ise iskele kullanılmalıdır. Cam, saç ve çimento harçlı levhalardan yapılmış veya eskimiş, yıpranmış ve dayanıklılığı azalmış çatılarda, çatı merdiveni kullanılmalı, bu tür

malzemelere doğrudan basmamalı, gerekli hallerde emniyet kemeri ile emniyet halatı da kullanılmalıdır.

- Eğimli çatılarda yapılan çalışmalarda mutlaka emniyet kemeri ve emniyet halatı kullanılmalı, emniyet kemeri emniyet halatına, emniyet halatı da mutlak suretle güvenli ve sağlam bir yere bağlanmalıdır.
- Üzerinde çalışma yapılacak zeminin sağlamlığından emin olunduktan sonra çalışma yapılacaktır.
- Çatı kaplama işleri gibi zeminin bir tarafı sürekli açıkta kalıyor ise, açıklık kısmında güvenli şekilde yürüyebilmek için sağlam yürüme zemini oluşturulacaktır.
- Buradan aşağıya parça düşmesi riskine karşı zeminde alan sınırlaması yapılmalıdır.
- Alan sınırlaması ve yüksekte düşme tedbirlerinin yeterli olmadığı durumlarda, alt tarafa güvenlik ağı gerilmelidir.
- Köşelerde ve kenarlarda yapılan çalışmalarda emniyet kemeri kullanılabilmesi için gerekli sistemler oluşturulmalıdır. Çalışma alanındaki tehlikeli noktalar işaretlenmelidir.
- Malzemeler dengeli dağıtılmalı, tek bir noktaya yığılmamalıdır.
- Çatıdan ayrılırken arkada eşya bırakılmamalıdır.
- Çatıda geri geri yürünmemelidir.

13. Açıklıklarda ve Çukur Yanında Çalışma İle İlgili Kurallar

- Zemindeki açıklıkların çevresi, alan sınırlaması ile kapatılmalıdır.
- Açıklıkların etrafında korkuluklar bulunmalıdır. Çukur ve açıklıkların uygun ve sağlam olmayan kapaklarla (kontrplak, sunta, karton vb) kapatılmasından kaçınılmalıdır.
- Geçişlerin engellenmesi için uyarı yazıları kullanılmalıdır.
- Korkulukların yüksekliği 100 cm veya üstü olmalıdır.
- Alınan önlemlerin kalıcı olması sağlanmalı, kolaylıkla ortadan kaldırılması engellenmelidir.
- Açıklıkların etrafına malzeme konulmamalıdır.
- Malzemelerin dağılması veya aşağıya düşmesini engellemek için önlem alınmalıdır.
- Açıklığın altından gerçekleşebilecek geçişler engellenmelidir.
- Uygun aydınlatma koşulları sağlanmalıdır.
- Kaynak işlemi yapılacaksa aşağıya dökülecek kıvılcıklar, kaynak battaniyesi veya tava vb. önlemlerin kullanılması ile engellenecektir. Yangın söndürücü sistem (yangın tüpü, hortum vb) bulundurulacaktır.

14. Vinç Üzerinde veya Etrafında Yapılan Çalışmalar İle İlgili Kurallar

- Bir ekip lideri belirlenerek talimatlarına uyulmalıdır.
- Askıda yük bırakılmamalı, mutlaka indirilmelidir.
- Emniyet kemeri, baret ve iş ayakkabısı kullanılmalıdır.
- Vincin yasal kontrolleri ve periyodik bakımları yaptırılmış olmalıdır. Aksi halde kullanılmamalıdır.
- Sadece eğitim almış ve kalifiye operatörler bu işlerde çalışabilir ve işaretçi olarak görev alabilir.
- Mobil vinçlerde ve kule vinçlerinde ayrıca operatörlük belgesi gereklidir.
- Vincin kapasitesi kaldırılan yüke uygun olmalıdır. Vincin kapasitesi üzerine yazılmalıdır.
- Uygun kapasitede halat ve kaldırma ekipmanları kullanılmalıdır.
Ekipmanların yük katsayıları;
 - Polyester halatlar için 3,
 - Kancalar için 4,

- Zincirler için 5,
- Çelik halatlar için 6 olmalıdır.
- Halatlar ve kaldırma ekipmanları; kullanmadan önce sağlamlığı, kullanım sırasında ise doğru kullanılıp kullanılmadığı açısından kontrol edilmelidir. Aşağıda belirtilen durumlardaki ekipmanların kullanımı uygun değildir, bunların kullanılması engellenecektir.
 - Zincir halka kalınlıklarının % 25'ten fazla aşınması durumunda,
 - Zincirlerin boyları % 5'ten fazla uzadığında,
 - Çelik halatlarda 1 metre boyunca % 12'den fazla tel kopması durumunda,
 - Çelik halatların kıvrılmış ve ezilmiş olması durumunda
 - Polyester halatlarda tiftiklenme olması durumunda.
- Makinayı kullanacak operatör ve işaretçi belirlenmelidir. İşaretçi, operatöre yön vermelidir.
- İşaretçi vinç operatörünün de görebileceği güvenli bir yerde durmalıdır. İşaretleşmenin yetersiz kaldığı durumlarda telsiz ile iletişim sağlanmalıdır. İşaretler, vinç işaret diline uygun olmalıdır.
- Vinç yükü hiçbir durumda askıda bırakılmamalıdır. (Mola zamanı, iş bitimi, kısa süreli beklemler vb)
- Vinç kancaları kullanılmadıkları zamanlarda, kişilere çarpmasını engelleyecek güvenli yükseklikte tutulmalıdır.
- Vinç yükünün gidiş yolu üzerindeki çalışanlar uyarılmalı, yük altında çalışan olmaması sağlanmalıdır.
- Yük etrafındaki malzemeler göz önünde tutularak, zemine en yakın mesafede hareket ettirilmelidir.
- Yük ağırlık merkezinden dik olarak kaldırılmalı, yanal kaldırma ve sürüklenme yapılmamalıdır.
- Yük yavaş yavaş kaldırılmalı, halatın durumu kontrol edilmelidir.
- Yük yerden 20 cm kaldırıldıktan sonra durdurulmalı ve dengesi kontrol edilmelidir.
- İki halat arasındaki açı, 120°'den fazla olacak şekilde kaldırma yapılmamalıdır. İki halat arası açı 60° civarında olacak şekilde bağlama yapılacaktır.

15. Zımparalama - Taşlama - Delme İşleri ile İlgili Kurallar

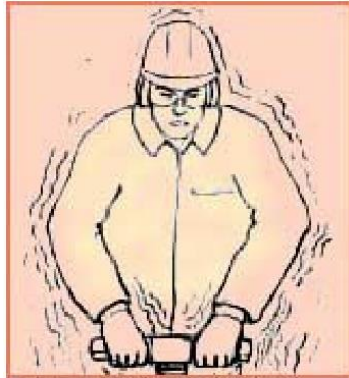
- Disk sadece eğitim almış kişiler değiştirmelidir. Değişimden sonra makina test edildikten sonra kullanılmalıdır. Taşın (diskin) etiket bilgileri kullanım amacına uygun olmalıdır.
- İş başlangıcında makina test edilmelidir. Taş (disk) üstünde çatlak, hasar olup olmadığı kontrol edilmelidir. İşe başlamadan önce hasarlı olan taş (disk) değiştirilmelidir. CE işareti olan ekipman kullanılacaktır.
- Makina koruyucuları yerinde olmalı ve kullanılmalıdır. Hareketli talama cihazlarında en az 180 derece, sabit taşlama cihazlarında 270 derece koruma kapağı olmalıdır. Taş (disk) çapı en az 5 cm olmalıdır.
- Çalışma yapılan parça, sıkıca sabitlendikten sonra işlem başlatılmalıdır. Parçanın fırlaması engellenmelidir.

- Koruyucu gözlük, iş eldiveni, kafa koruyucu ve iş ayakkabısı; gerektiğinde (örn; toz ve gürültü çıkaran kesme işleri vb.) toz maskesi ile kulaklık kullanılmalıdır. Matkap gibi dönerik delme işi yapan ekipmanlar (dönerik çalışan ekipmanlar) kullanılırken eldiven kullanılmamalıdır.
- Kıvılcımların çevreye saçılması engellenmelidir. Yanıcı malzemeler en az 10 metre uzağa taşınmalıdır.

16. Titreşimli Ekipmanların Kullanımı İle İlgili Kurallar

- Titreşimli ekipmanlar sadece eğitim almış ve kalifiye kişiler tarafından kullanılabilir.
- Tozların yayılması, uygun yöntemlerle (çalışma alanını ıslatma) engellenmelidir. Kapalı ortamda yapılacak çalışmalarda mümkün ise kapılar açılarak havalandırma sağlanmalıdır.
- Alan sınırlaması yapılmalıdır. Perdeleme ile uçan parçalar için önlem alınmalıdır. Uygun uyarı işaretleri bulundurulmalıdır.

- Koruyucu gözlük, maske, kulaklık, eldiven, kafa koruyucu ve iş ayakkabısı kullanılmalıdır.

17. Yüksekte Çalışma İle İlgili Kurallar

Yüksekte çalışma; düşme riski olan tüm işleri kapsar, yükseklik sınırlaması yoktur.

Mümkün olan işlerde iskele yerine sepetinden çıkılmamak koşuluyla hidrolik platform veya sepetten çıkılması gerekiyorsa üretici firma tarafından onaylanmış geçiş kapısı olan makaslı platformların kullanımı sağlanacaktır.

İskele Kurulması İçin İzin:

- Kurulacak sistemler projelendirme safhasında yetkili kuruluş – üretici firma tarafından projelendirilecek ve onaylanacaktır.

- Yapı iskeleleri, ancak sorumlu ve yetkili teknik elemanın yönetimi altında, tecrübeli ustalara iskele ölçüleri ve malzeme özellikleri göz önünde bulundurularak kurdurulacak veya söktürülecektir.
- Iskarta malzemeler yapı bileşeni olamaz. Tüm malzemeler standartlara uygun olacaktır. Proje ve onayları, malzeme uygunluk raporları Ekol Lojistik'e teslim edilecektir.
- İskeleler, kurulu olduğu sürece sık sık kontrol edilecektir. Kayıtlar saklanacaktır.

Kişisel Koruyucu Donanım:

- Baret, düşme tehlikesi olan ve 2 metreden yüksekte yapılan çalışmalarda paraşüt tipi emniyet kemeri emniyet kemeri(çift halatlı - ihtiyaca göre düşüş tutucu), uygun karabina, iş güvenliği ayakkabısı kullanılacaktır.
- Eğer emniyetli çalışma zemini sağlanamıyorsa; emniyet kemeri ve kemerin bağlanacağı bir halat sistemi buldurulacaktır. İniş ve çıkışlarda gerektiğinde çift halatlı emniyet kemeri kullanılmalıdır.
- Çalışma zemininin başında ve sonunda yapılan işlerde mutlaka emniyet kemeri ve buna uygun askı sistemi kullanılmalıdır.

Korkuluk ve Çalışma Platformu:

- Tümünüyle ahşaptan yapılmış iskele kullanılması yasaktır.
- Çalışma platformu ahşap kalastan yapılmış iskelelerde platformun taşıyacağı yüke uygun olduğu, iskeleye tam olarak bağlandığı kontrol edilmelidir. Kalaslar arasında boşluk bulunmamalıdır.
- Çalışma zemininin başında, sonunda ve tüm açıklıklarda korkuluk bulunmalıdır.
- Çalışma platformu yeterli genişlikte olmalıdır.

Yükseğe Çıkma: Tırmanmak için uygun ekipman (merdiven, iskele, hidrolik platform vb) sağlanacaktır.

Malzeme Taşıma: Malzeme ve alet kaldırmak için mutlaka taşıma sistemi kurulacaktır. Malzemeleri yukarı veya aşağıya atmak kesinlikle yasaktır.

Ağırlık Limiti: İskelelerin taşıyabilecekleri maksimum ağırlık, levhalar üzerine yazılarak iskelenin uygun ve görülebilir yerlerine asılacaktır. Bu ağırlıklardan fazla bir yükün iskelelere yüklenmesi yasaktır.

Aydınlatma: Çalışma alanının ışık ihtiyacı karşılanmalıdır. Ekol Lojistik İş Güvenliği Uzmanı'ndan izin alınmadan ve yeterli aydınlatma sağlanmadan gece çalışması yapılmayacaktır.

Elektrik Güvenliği: Çelik borulu iskelelerin boru veya madeni parçaları elektrik risklerine karşı uygun şekilde topraklanacaktır.

Yangın Güvenliği: İskele üzerinde yapılan kaynak işlemi sırasında aşağıya dökülecek kıvılcıklar, kaynak battaniyesi veya tava kullanılarak engellenecektir.

Temizlik ve Düzen:

Çalışma bitiminde alan düzenlemesi yapılmalıdır. İskeleler üzerine moloz ve iş ekipmanı bırakılmayacaktır.

Güvenlik Ağının Kurulumu:

Güvenlik ağı yapılacak işe ve ağırlığa uygun seçilmelidir.

Açık kısımların üzerine yayılmalıdır. Kullanımdan önce yırtık olup olmadığı kontrol edilmelidir.

18. Boya Çalışmaları ile İlgili Kurallar

- Boya işlerini sadece kalifiye ve eğitim almış olan operatörler yapabilir.
- İşe başlamadan önce uygun maske, gözlük, eldiven, iş güvenliği ayakkabısı ve kafa koruyucu temin edilmelidir.
- Maskelerin performansı ve uygun durumda olup olmadıklarını kontrol edilmeli. Kartuşlu maskeler kullanılmadıkları zamanlarda poşet içinde hava almadan saklanmalıdır.
- Boya yapılacak alandaki havalandırma şartlarını kontrol edilmelidir.
- Alan yakınında alev, ısı ve kıvılcım kaynağı olup olmadığını kontrol edilmeli, kıvılcım çıkaran işler alandan en az 10 metre uzaklıkta yapılmalıdır. "Ateşle yaklaşma" işareti koyulmalıdır.
- Isı ve kıvılcım çıkaran işlerle boya işlemini kesinlikle aynı anda yapmayınız.
- Boyanın etrafa ve zemine yayılmasını engelleyecek önlemler alınınız. (Tava, örtü vb.)
- Boya kutusunun her kullanımdan sonra kapağını kapatınız, sızıntı ve dökülmeleri engelleyiniz.
- Malzemeleri iş bitiminde belirlenmiş stok alanında tutunuz.
- Dökülmelere müdahale edebilmek için absorbent madde bulundurunuz.
- Bina ve duvar boya işlemlerinde duvardaki malzemeler (pano, uyarı işareti vb.) maskelenerek boyadan etkilenmesi engellenmelidir. Sökülmesi gerekirse uygun şekilde sökülüp, iş sonrasında yerine asılmalıdır.
- Boya ile kontamine olmuş her türlü malzemeyi (zemin örtüsü, kişisel koruyucular, elbiseler, boya fırçası, boş boya kutuları, boya emmiş absorbent maddeler vb.) tehlikeli atık toplama kutularına atınız.

19. Çevre ile İlgili Kurallar

- Atıkların ayrı toplanması;
 - Kağıt, cam, plastik ve metal atıklarını geri dönüşüm kutularına,
 - Evsel atıkları gri renkteki kutulara,
 - Tehlikeli atıkları (sprey boya kutuları, bakım yağları vb.) kırmızı kutulara,
 - Hurda ve paletleri tanımlanmış alanlara atınız.
- Çevreye zararlı bir maddenin dökülmesi ya da sızması durumunda sorumlulara haber veriniz.
- Elektrik, su ve doğal kaynaklarının gereksiz kullanılmamasına dikkat ediniz.

20. Araç Kullanım ile İlgili Kurallar

- Tesis içinde kullanılan binek araçlarda, 20 km/h hız limitine, depolarda kullanılan yük taşıma araçlarında 10 km/h hız limitine ve trafik işaretlerine uyulması gerekmektedir.
- Tesise giren her aracın acil çıkış yönüne doğru park edilmesi,
- Tesise giriş çıkış Güvenlik Birimi tarafından kontrollü şekilde yapılması sağlanacaktır.

- Yaya ve araç yollarının birbirinden ayrıldığı noktalarda, yayalar mutlaka yaya yolundan yürümelidir.
- Yaya yolunun olmadığı yerlerde yolun sağından yürünmelidir. Tesis içerisinde koma çalmak kesinlikle yasaktır.

21. Acil Durumlar İle İlgili Kurallar

- Telaşlanmayın.
- Eğer mevcutsa en yakındaki yangın ihbar butonuna basın.
- Sahanın acil durum prosedürü dahilinde belirtilen yerlere bilgi verin.

Yangın : 110

İlk Yardım : 112

- Belirlenmiş en yakın toplanma bölgesine gidin.
- Yetkililerin talimatlarına uyun.

Sağlık, Emniyet, Çevre Güvenliği açısından gerekli önlemlerin alınmaması nedeniyle bir olumsuzluğa sebep veren müteahhit firmalar bu olumsuzluklardan sorumludurlar. Sözlü ve yazılı uyarılara rağmen Çevre, İş Sağlığı ve Güvenliği kurallarına uygun olmayan davranışlarda bulunan müteahhit firma çalışanları gerekçeli bir tutanak tutularak tesis dışına çıkartılır ve üç defa yazılı uyarı alan firmanın, Ekol Lojistik A.Ş Tesislerinde çalışmalarına müsaade edilemez.

Ekol Lojistik A.Ş tarafından hazırlanmış olan "Müteahhit Çalışan El Kitabı" nı ve içeriğini okudum, anladım. İşe başlamadan önce işyeri riskleri konusunda İş güvenliği Uzmanı tarafından verilen bilgilendirme eğitimine katıldım. Yukarıdaki kural ve uyarılara eksiksiz uyacağımı kabul ve taahhüt ederim.

.../.../....

Tedarikçi Firma adı:

Asıl İşveren Firma adı:

Yetkili Adı-Soyadı:

Yetkili Adı-Soyadı:

Görevi:

Görevi:

İmza:

İmza: